

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)
SSN Marek Pietruszyński
SSN Waldemar Płóciennik (sprawozdawca)

Protokolant Danuta Bratkrajc

w sprawie **K. B.**

skazanego z art. 158 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu,

w dniu 17 lipca 2024 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Ełku

z dnia 12 grudnia 2023 r., sygn. akt II K 618/23,

**uchyla zaskarżony wyrok w stosunku do oskarżonego K. B. i
sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Ełku do ponownego
rozpoznania.**

Marek Pietruszyński Tomasz Artymiuk Waldemar Płóciennik

UZASADNIENIE

K. B. został oskarżony o to, że:

1. w dniu 30 lipca 2023 r. w E. przy ul. Z. , działając wspólnie i w porozumieniu z inną osobą, stosując przemoc, zmuszał D. M. do określonego działania, w ten sposób, że

trzymając wymienionego za ramię zaprowadził go na ul. R. w E., gdzie kazał mu się rozebrać do naga, a następnie pobił pokrzywdzonego w ten sposób, że złapał go za szyję i przyduszał, dociskał do ściany budynku oraz kilkakrotnie kopnął w okolice żeber po stronie prawej, czym naraził pokrzywdzonego na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienia skutku określonego w art. 156 § 1 k.k. lub art. 157 § 1 k.k., czym działał na szkodę D. M. tj. o czyn z art. 191 § 1 k.k. w zb. z art. 158 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.,

2. w dniu 19 sierpnia 2023 r. w E. przy ul. S., w rejonie budynku 15E, działając wspólnie i w porozumieniu z inną osobą dokonał rozboju na osobie B. J. w ten sposób, że chwycił pokrzywdzonego od tyłu za szyję, a następnie przewrócił na ziemię w wyniku czego doprowadził wymienionego do stanu bezbronności, po czym zabrał w celu przywłaszczenia pieniądze w kwocie 23 zł, czym działał na szkodę B. J. , przyjmując ten czyn za wypadek mniejszej wagi tj. o czyn z art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 283 k.k.

Wyrokiem z dnia 12 grudnia 2023 r., w sprawie II K 618/23 Sąd Rejonowy w Ełku.:

I. oskarżonego K. B. uznał za winnego tego, że w dniu 30 lipca 2023 r. w E. przy ul. R. pobił D. M. w ten sposób, że złapał go za szyję i przyduszał, dociskał do ściany budynku oraz kilkakrotnie kopnął w okolice żeber po stronie prawej, czym naraził pokrzywdzonego na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienia skutku określonego w art. 156 § 1 k.k. lub art. 157 § 1 k.k., czym działał na szkodę D. M. , tj. popełnienia czynu z art. 158 § 1 k.k. i za to z mocy art. 158 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. skazał go i wymierzył mu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności,

II. oskarżonego K. B. uznał za winnego popełnienia czynu zarzucanego mu w pkt 2) aktu oskarżenia i za to z mocy art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 283 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. skazał go, a na podstawie art. 283 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. wymierzył mu karę 3 miesięcy pozbawienia wolności,

III. na podstawie art. 85 k.k. w zw. z art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego K. B. karę łączną 1 roku pozbawienia wolności,

IV. na podstawie art. 63 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. zaliczył oskarżonemu K. B. na poczet kary łącznej 1 roku pozbawienia wolności okres zatrzymania od dnia 30.07.2023 r. godz. 02:05 do dnia 30.07.2023 r. godz. 19:05 oraz od dnia 23.08.2023 r. godz. 15:30 do dnia 24.08.2023 r. godz. 10:55 tj. 3 dni.

Na podstawie art. 46 § 2 k.k. zobowiązał K. B. oraz współoskarżonego K. N. solidarnie do zapłaty kwoty 5000 zł tytułem nawiazki na rzecz pokrzywdzonego D. M. (pkt X wyroku), a w pkt XI rozstrzygnął w przedmiocie kosztów.

Wyrok ten nie został zaskarżony przez żadną ze stron i uprawomocnił się w dniu 20 grudnia 2023 r.

Kasację na korzyść skazanego K. B. wniósł Prokurator Generalny, który zaskarżając wyrok w odniesieniu do niego w całości, na podstawie art. 523 § 1 k.p.k., art. 526 § 1 k.p.k. i art. 537 § 1 i 2 k.p.k., zarzucił:

1. rażące i mogące mieć istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 117 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 374 § 1 k.p.k. i art. 6 k.p.k., polegające na wadliwym uznaniu, że awizowane i niepodjęte w terminie zawiadomienie oskarżonego o terminie rozprawy wyznaczonej w dniu 12 grudnia 2023 r., zostało mu prawidłowo doręczone i wystąpiły tym samym warunki do rozpoznania sprawy pod jego nieobecność, podczas gdy korespondencję tę wysłano na podany przez oskarżonego jako miejsce stałego zamieszkania adres, niebędący jednak wskazanym przez K. B. adresem dla doręczeń w kraju, co w konsekwencji skutkowało przeprowadzeniem postępowania pod jego nieobecność z rażącym naruszeniem prawa oskarżonego do obrony, polegającym na uniemożliwieniu mu wzięcia udziału w rozprawie oraz poddania wydanego wyroku skazującego kontroli Sądu II instancji,

2. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 86 § 1 k.k. (według stanu prawnego obowiązującego od dnia 24 czerwca 2020 r.), polegające na wymierzeniu oskarżonemu kary łącznej 1 roku pozbawienia wolności, obejmującej orzeczoną w punkcie I części dyspozytywnej wyroku karę 8 miesięcy pozbawienia wolności oraz orzeczoną w

punkcie II tej części karę 3 miesięcy pozbawienia wolności, czyli w wymiarze powyżej górnego progu, określonego we wskazanym przepisie prawa materialnego tj. powyżej sumy kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie wyroku w odniesieniu do skazanego K. B. w całości i przekazanie sprawy w tej części Sądowi Rejonowemu w Elku do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Ma rację Prokurator Generalny twierdząc, iż w sprawie doszło do rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 117 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 374 § 1 k.p.k. i art. 6 k.p.k., jak również rażącej obrazę prawa karnego materialnego w postaci art. 86 § 1 k.k., stąd też kasację wniesioną na korzyść skazanego K. B. należało uznać za oczywiście zasadną i uwzględnić ją w trybie przepisu art. 535 § 5 k.p.k.

Z treści protokołu rozprawy z dnia 12 grudnia 2023 r. wynika, że rozpoznanie sprawy nastąpiło pod nieobecność oskarżonego K. B., który „nie stawiał się, korespondencja wróciła z adn. <<zwrot, nie podjęto w terminie>>” (k – 192/tom I). Wobec powyższego Sąd postanowił „na podstawie art. 139 § 1 k.p.k. korespondencję w postaci wezwania na rozprawę oraz odpis aktu oskarżenia kierowaną m.in. do oskarżonego K. B. złożyć do akt ze skutkiem doręczenia, albowiem oskarżony nie podjął korespondencji pod wskazanym przez siebie adresem do doręczeń, będąc uprzednio pouczone o konsekwencjach zmiany miejsca zamieszkania lub nie przebywania pod tym adresem”. Jednocześnie na mocy art. 374 § 1 k.p.k. Sąd postanowił prowadzić rozprawę pomimo nieobecności oskarżonego K. B. (k – 192; przeprowadzona pod nieobecność oskarżonego w tym dniu rozprawa zakończyła się wydaniem wobec niego wyroku skazującego). Tymczasem brak było podstaw do takiego stwierdzenia, a tym samym do prowadzenia rozprawy pod nieobecność oskarżonego. Stanowisko to wynika z następujących okoliczności. W toku postępowania przygotowawczego podczas przesłuchania w dniu 30 lipca 2023 r. w charakterze podejrzanego K. B. podał jako adres zameldowania, adres zamieszkania i adres dla doręczeń w kraju: 19 - 314 K. (k – 40). Z kolei podczas dwukrotnego

przesłuchania w tym samym charakterze w dniu 24 sierpnia 2023 r. podał jako adres zamieszkania E., ul. S. ale już jako adres zameldowania, a jednocześnie adres do odbioru korespondencji D. (odpowiednio k - 136, 142). Sąd zarządził doręczenie oskarżonemu K. B. odpisu aktu oskarżenia wraz z wezwaniem do złożenia wniosków dowodowych i pouczeniem o uprawnieniach i obowiązkach na adres E., ul. S. (k - 173 – 175, 189). Jak już wyżej wskazano, oskarżony K. B. na rozprawę główną nie stawiał się, a Sąd uznał, iż został on prawidłowo zawiadomiony o jej terminie, mimo iż do protokołu przesłuchania go jako podejrzanego podał adres do korespondencji D.

W tych okolicznościach nie budzić wątpliwości to, że wysłanie zawiadomienia o rozprawie na inny niż wskazany przez samego oskarżonego adres do odbioru korespondencji nie spełnia warunku prawidłowego poinformowania go o jej terminie, niezbędnego dla prowadzenia postępowania pod nieobecność oskarżonego. Wprawdzie od dnia 1 lipca 2015 r. oskarżony ma prawo, a nie obowiązek (jeżeli sprawa nie dotyczy zbrodni lub gdy przewodniczący albo sąd nie uzna jego obecności za obowiązkową) brania udziału w rozprawie (art. 374 k.p.k.), jednak, aby móc to prawo zrealizować, musi być prawidłowo zawiadomiony o jej terminie i miejscu (art. 117 § 1 k.p.k.), a gdy brak jest w tym zakresie dowodu, to czynności tej nie powinno się przeprowadzać (art. 117 § 2 k.p.k.). W świetle obowiązujących przepisów można zatem prowadzić rozprawę pod nieobecność oskarżonego, którego udział w rozprawie nie jest obowiązkowy tylko wówczas, gdy został on prawidłowo, a więc w sposób zgodny z treścią przepisów zawartych w rozdziale 15 Kodeksu postępowania karnego, zawiadomiony o jej czasie i miejscu. Nieprawidłowe powiadomienie jest z kolei równoznaczne z niepowiadomieniem o terminie rozprawy i w rezultacie zawsze rodzi konieczność zaniechania jej przeprowadzenia, o czym wprost stanowi przepis art. 117 § 2 k.p.k. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2020 r., IV KK 283/20).

Za Prokuratorem Generalnym powtórzyć należy, że powyższe uchybienie pozbawiło oskarżonego K. B. prawa do udziału w rozprawie, co stanowi jednocześnie rażące naruszenie przepisów art. 117 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 374 § 1 k.p.k. Ich konsekwencją było również naruszenie wynikającego z art. 6 k.p.k. prawa oskarżonego do obrony, skoro poprzez uniemożliwienie mu osobistego uczestnictwa

w rozprawie, nie mógł on składać wyjaśnień, oświadczeń i wniosków, czy też zaskarżyć wyroku i doprowadzić do skontrolowania go przez Sąd II instancji.

Zaskarżany kasacją wyrok został nadto wydany z rażącym naruszeniem przepisu prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 86 § 1 k.k.

Zgodnie z treścią przepisu art. 86 § 1 k.k. - w brzmieniu nadanym przez art. 38 ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19 (Dz. U. z 2020 r. poz. 1086) - karę łączną wymierza się w granicach powyżej najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy.

Wymieniona powyższą nowelizacją zmiana weszła w życie z dniem 24 czerwca 2020 r., a zatem obowiązywała w dacie popełnienia przez oskarżonego zarzuczanych mu czynów – tj. w dniach 30 lipca 2023 r. i 19 sierpnia 2023 r. Uwzględniając zatem wysokość podlegających łączeniu kar jednostkowych, tj. 8 miesięcy pozbawienia wolności za czyn z art. 158 § 1 k.k. oraz 3 miesięcy pozbawienia wolności za czyn z art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 283 k.k., Sąd Rejonowy mógł orzec karę łączną pozbawienia wolności w wymiarze nie niższym niż 9 miesięcy - do 11 miesięcy pozbawienia wolności. Tymczasem Sąd orzekł karę łączną pozbawienia wolności w wymiarze roku, co jest uchybieniem niewątpliwie rażącym i mającym istotny wpływ na treść orzeczenia. Artykuł 86 § 1 k.k. wyznacza dolną i górną granicę kary łącznej możliwej do orzeczenia na podstawie uprzednio orzeczonych kar jednostkowych, a jej wymierzenie poniżej dolnej granicy lub powyżej górnej granicy stanowi przyczynę uchylenia zaskarżonego wyroku w toku postępowania kasacyjnego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 kwietnia 2021 r., III KK 79/21).

Wskazane przez Prokuratora Generalnego i opisane w zarzucie kasacji uchybienie miało rażący charakter i istotnie wpłynęło na treść wyroku w zaskarżonej części, gdyż spowodowało doznanie przez oskarżonego dolegliwości większej, niż winno to nastąpić w sytuacji prawidłowego zastosowania normy art. 86 § 1 k.k.

Mając powyższe na uwadze, uznać należało, że kasacja Prokuratora Generalnego wniesiona na korzyść oskarżonego K. B. zasługuje na uwzględnienie.

Konsekwencją tej oceny była konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w Elku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi, który w toku postępowania pierwszoinstancyjnego będzie miał na względzie przedstawione powyżej wnioski i spostrzeżenia.

[J.J.]

[ms]

Marek Pietruszyński Tomasz Artymiuk Waldemar Płóciennik